

Netarifní překážky mezinárodního obchodu

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají jiné cesty k ochraně vlastního trhu

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají jiné cesty k ochraně vlastního trhu:
- **1) Netarifní překážky: technické a zdravotní standardy**
- **2) Výjimky z režimu GATT:** antisubvenční, antidumpingová opatření, nouzová opatření (=safeguards), platební bilance, národní bezpečnost.... > **speciální cla a kvóty**

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají jiné cesty k ochraně vlastního trhu:
- **1) Netarifní překážky: technické a zdravotní standardy**
- - **ne nutně úmyslná snaha o ochranu vlastního trhu!**
- **2) Výjimky z režimu GATT:** antisubvenční, antidumpingová opatření, nouzová opatření (=safeguards), platební bilance, národní bezpečnost.... > **speciální cla a kvóty**
- - **speciální případy, kdy je dovoleno zvýšit protekci**

Nový protekcionismus

- GATT/WTO jako **oběť vlastního úspěchu** – když byly cla sníženy během **Kennedyho a Tokijského kola**, státy se snažily vymyslet jinou protekci
- Velký nárůst hlavně během stagflace v 70. letech
- > snaha řešit **už během těchto dvou kol**
- > vznik dobrovolných kodexů Tokijského kola
- > Uruguayské kola > **speciální dohody doplňující GATT** často řeší toto téma, **tedy jak aplikaci výjimek, tak netarifní překážky**

Netarifní překážky

- = non-tariff barriers, NTBs
- = Jaké vlastnosti má produkt mít
- **Vztahují se i na domácí produkty, nejsou spojeny s přechodem zboží přes hranice**
- Chrání především bezpečnost, zdraví a životní prostředí
- K technickým standardům patří i používané míry, ježdění autem vpravo...

Netarifní překážky

Technické a zdravotní standardy

- **Politicky nevyhnutelné**
 - > legitimní zájem států regulovat
 - > odlišné veřejné mínění a hodnoty v jiných zemích
- **Ekonomicky potřebné**
 - > snižují transakční náklady
 - > řeší informační asymetrii mezi prodejcem a kupujícím
 - > úspory z rozsahu
 - > **neoklasická ekonomie je na rozdíl od cel neodmítá!**

Technické a zdravotní standardy

- Problémy:
- Mohou zvyšovat náklady vstupu do odvětví
- Vyspělé země často mají vyšší standardy než rozvojové
- **Tvrdší omezení než clo – často úplný zákaz!**
- **Mohou být diskriminační – úmyslně či neúmyslně stanoveny tak, že neodůvodněně zakazují uvádět na trh zahraniční výrobky**
- Možné úmyslně diskriminovat a vymyslet si **zástupný důvod**

Technické a zdravotní standardy

- **Usnadnění vs. překážka obchodu**

Netarifní překážky a WTO

- Zájem v GATT od Tokijského kola
- Po snížení cel na cca 5 % **netarifní překážky převládají**

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – **méně transparentní a kvantifikovatelné než cla**
- > **Co tam vůbec patří? Jak stanovit reciproční výhody?**

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – **méně transparentní a kvantifikovatelné než cla**
- > Co tam vůbec patří? Jak stanovit reciproční výhody?
- **Kontroverzní**

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – **méně transparentní a kvantifikovatelné než cla**
- > Co tam vůbec patří? Jak stanovit reciproční výhody?
- **Kontroverzní**
- > **Mají vyjednávající ve WTO právo zasahovat do ochrany zdraví a životního prostředí?**
- > **Není to snaha obejít a odstranit výsledky dlouhodobé snahy o ochranu důležitých hodnot?**

Netarifní překážky a WTO

- Základní pravidla se nachází v **GATT**:
- **1) Národní zacházení**
- - zajišťuje nediskriminaci na vnitřním trhu – se stejnými a podobnými produkty by mělo být zacházeno stejně
- - **ale neřeší rozdílnost standardů mezi státy!**

Netarifní překážky a WTO

- Základní pravidla se nachází v **GATT**:
- **1) Národní zacházení**
 - - zajišťuje nediskriminaci na vnitřním trhu – se stejnými a podobnými produkty by mělo být zacházeno stejně
 - - **ale neřeší rozdílnost standardů mezi státy!**
- **2) Doložka nejvyšších výhod** – není možná ani diskriminace mezi ostatními státy navzájem, tj, nelze požadovat po produktech z určité země, aby splňovaly vyšší standard
- **3) Možnost omezit obchod pro ochranu zdraví a bezpečnosti**

Netarifní překážky a WTO

- Ustanovení GATT jsou doplněna dvěma zvláštními smlouvami
- > **Dohoda o technických překážkách obchodu (TBT)**
- - věci, které nejsou určeny ke konzumaci
- > **Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatření (SPS)**
- - jídlo pro lidi a zvířata, hnojivo a pesticidy pro rostliny

Příklad – konzerva s tuňákem

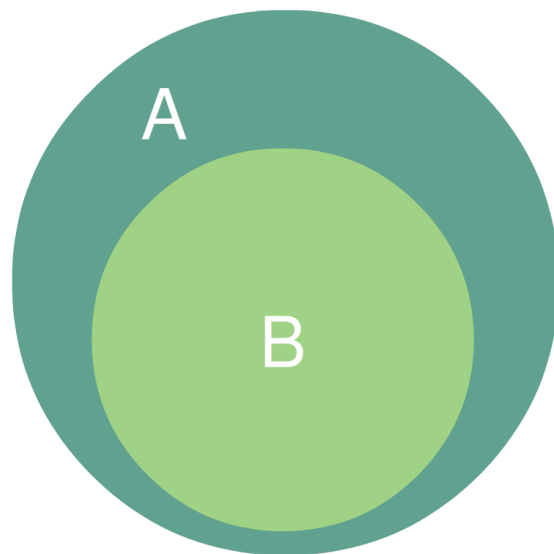

Příklad – konzerva s tuňákem

- SPS – vlastnosti masa, použité chemické látky > není to nezdavé, například karcinogenní?
- TBT – z čeho je vyrobené konzerva? Nemůže se spotřebitel při jejím otevírání pořezat?

Netarifní překážky a WTO

- TBT a SPS - lex specialis vůči GATT
- = speciální ustanovení má přednost před obecným
- = Upravuje to zvláštní smlouva? Pokud ne, použijí obecné pravidlo
- **SPS > TBT > GATT 1994**

Dohoda o TBT

- Zabývá se:
 - **1) Právně závaznými technickými regulacemi**
 - **2) Nezávaznými standardy**
 - **3) Testováním, jestli produkt splňuje 1 a 2**

Technické regulace

- Například nařízení EU, zákon, vyhláška

Standardy

- **Jsou vytvářené nestátními organizacemi**
 - – profesní asociace a komory
 - Často fakticky nutné dodržovat, stát může vyžadovat při zakázkách
- **Česká agentura pro standardizaci - české technické normy – ČSN**
- **European Committee for Standardization - EN**
- **International Organization for Standardization - ISO**

- **Vztah mezi technickými regulacemi a standardy**
- Stát často vezme něco, co vzniklo jako nezávazný standard, a prohlásí to za závaznou regulaci– například nařízení EU odkáže na seznam EN norem

- **Neformální standardy**– VHS, Blue Ray
- = produkt jedné firmy se stane vzorem
- **Dobrovolná standardizace v soukromém sektoru, TBT to **neřeší****

Dohoda o TBT

- Zabývá se:
 - **1) Právně závaznými technickými regulacemi**
 - **2) Nezávaznými standardy**
 - **3) Testováním, jestli produkt splňuje 1 a 2**

Dohoda o TBT

- Jde o to, aby **technické regulace a standardy** netvořily netarifní překážky obchodu
- WTO sama **nepožaduje žádné technické standardy, ani žádné nevydává**
- Nebrání státům vyvíjet standardy nebo přijímat cizí

Dohoda o TBT

- **Dvě zásadní pravidla pro posouzení, jestli nějaké opatření netvoří nepřijatelnou netarifní překážku:**

Dohoda o TBT

- Dvě zásadní pravidla pro posouzení, jestli nějaké opatření netvoří nepřijatelnou netarifní překážku:
- **1) Je to diskriminační? – tedy v rozporu s národních zacházením nebo MFN?**
 - - na úmyslu zákonodárce nezáleží, mohli to udělat i omylem
- **2) Neomezuje to obchod více, než je nutné?**
 - = **zásada nutnosti**
 - - dalo by se stejného výsledku dosáhnout opatřením, **kteřé by méně omezilo obchod?**

Dohoda o TBT

- Regulace, standardy i testování by měly vycházet z mezinárodních standardů (ISO) > **harmonizace**
- Pokud má země přísnější pravidla, je potřeba to odůvodnit
- U testování – TBT vyzývá státy, aby si navzájem vyjednaly dohody o **vzájemném uznávání** metod testování

- Jsou tady tedy dvě metody, jak překonat netarifní překážky:
- **1) Máme společné regulace**
- **2) Máme sice jiné, ale vzájemně je uznáváme**

- **Dohoda o TBT podporuje obě řešení**

- Jsou tady tedy dvě metody, jak překonat netarifní překážky:
- **1) Máme společné standardy (ISO)**
- Pokud dohodneme společné standardy, důvěřujeme africkým státům, že je dokáží implementovat...?

- **2) Máme sice jiné, ale vzájemně je uznáváme**
- Ale věříme například indickým standardům?

Dohoda o TBT

- **Transparentnost** – povinnost států **nahlásit regulace, které se odchyľují od mezinárodních standardů**
- Ale přetrvává obrovská nejistota ohledně toho, kolik regulací vlastně existuje a které jsou nepřijatelné

Shrnutí dohody o TBT

- **Netvořte diskriminační a obchod zbytečně omezující regulace**
- **Při tvorbě regulací vycházejte z mezinárodních standardů**
- **Pokud se vaše regulace liší od mezinárodního standardu, nahlaste to**

Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních

- „Sanitární“ = zdraví lidí a zvířat
- „Fyto-sanitární“ = zdraví rostlin

- Týká se **zdravotních** opatření
- Ta zajišťují **nezávadnost potravin a zachování zdraví zvířat a rostlin**
- - **nemoci**, škůdci, nebezpečné pesticidy...

Krajská komise pro boj proti americkému brouku
v Karlových Varech

Zn.: IX-623.3 - 1952

Karlovy Vary, 7. července 1952

Vyhláška

Krajská komise pro boj proti americkému brouku v Karl. Varech
vyhlašuje dne :

19. července 1952

celokrajskou generální hledačku na největšího škůdce našeho
hospodářství

amerického brouka

Jest vlasteneckou povinností každého občana zúčastnit se této
celokrajské hledačky, aby americký brouk - posel amerického impe-
rialismu byl v našem kraji zničen a zabráněno mu jeho další šíření
do východních krajů a k našim východním spojencům.

Sraz všech hledačů jest v 15 hodin před MNV a v městech
na určených seřadištích.

Krajský zmocněnec pro potírání amerického brouka:
Beneš Josef, v. r.

Západočeská tiskárna, n. p., tábor 05, K. Vary

ONDŘEJ SEKORA

O ZLÉM BROUKU BRAMBOROUKU

O MANDELINCE AMERICKE,
KTERÁ CHCE LOUPIT Z NAŠICH TALÍŘŮ

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ DĚTSKÉ KNIHY V PRAZE

Dohoda o SPS

- Vyjednáno spolu s Dohodou o zemědělství, vyčleněno do zvláštní dohody
- Vlastnosti produktu, způsob produkce, testování a certifikace, karantény...
- **Stejně jako u TBT – žádná povinnost ani zákaz regulace vytvářet**

Dohoda o SPS

- Vazba na zemědělství > **tendence k protekcionismu**
- **Více politicky citlivé než technické regulace - obava spotřebitelů o jejich zdraví**
- (i technicky vadný produkt může člověka zabít nebo zranit, ale závadných potravin se lidé intuitivně více bojí)
- **Malá míra mezinárodní standardizace**

Dohoda o SPS

- Opatření:
 - **1) Nesmí být diskriminační**
 - **2) Nesmí omezovat obchod více, než je nutné pro dosažení cíle**
- **Měla by být založená na mezinárodních standardech (harmonizace)**
- **Odlišná opatření je třeba ohlásit WTO**
- **= velmi podobné jako u TBT 😊**

Dohoda o SPS

- **Rozdíl** – pokud chceme přísnější regulaci než je mezinárodní standard, **je potřeba to vědecky zdůvodnit**
- **Preventivní zákaz jen v situaci, kdy vědecké důkazy neexistují** - v Evropě jsou ale preventivní zákazy běžné!

Dohoda o SPS

- **Problém – Co když se veřejnost něčeho bojí, ale nelze vědecky prokázat, že je to škodlivé?**

EU vs USA : GMOs

EU vs USA : GMOs

- <https://www.theguardian.com/environment/2013/may/26/millions-march-against-monsanto>

EU vs USA : GMOs

- EU – **velmi striktní regulace**
- 2004 – USA, Kanada a Argentina žalují - EU na nátlak veřejnosti zastavila certifikaci nových GMOs, i když předtím vytvořila pravidla pro jejich schvalování
- Některé členské státy zakázaly i GMOs, které již byly na úrovni EU povoleny
- Frustrace Američanů - další úroveň evropského protekcionismu v zemědělství...?

EU vs USA : hormony v hovězím mase

- Spor už 1988! > Jeden z důvodů pro vznik dohody o SPS
- 1996 – žaloba USA a Kanady
- Obrácení důkazního břemeno (USA a Kanada musely prokázat absenci vědeckého odůvodnění), přesto EU prohrála, nepodřídila se > odvetná cla USA
- 2003 - EU – „už máme vědecký důkaz, že je to škodlivé“ > nový spor > opět prohra EU 😊, pokračování odvety
- 2009 – kvóta pro bez-hormonální hovězí, prodlouženo 2018

EU vs USA : hormony v hovězím mase

- Problém i při jednáních mezi UK a USA o budoucí obchodní dohodě
- <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/mar/02/chlorinated-chicken-foods-us-trade-deal-uk-eu>

EU vs USA

- **Prohra ve WTO a americká odvěta je pro EU politicky přijatelnější, než vlna odporu veřejnosti v případě povolení GMOs/hormonů v mase**
- > z pohledu WTO je to zatím neřešitelný problém

Netarifní překážky mimo WTO

- Řešeno na regionální úrovni:
- **EU (role ESD!)**
- Snaha o řešení v obchodních dohodách (TPP, TTIP...)
- Jako schůdnější metody překonání netarifních překážek se jeví **vzájemné uznávání**
- Tj. vpustíme americký produkt na unijní trh, na obal dáme varování, že to nesplňuje nějakou naši regulaci

- Děkuji za pozornost 😊